

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 06 Kasım 2023
Sayı : 322

Prof. Dr. Kayıhan PALA
Bursa Milletvekili
Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Üyesi

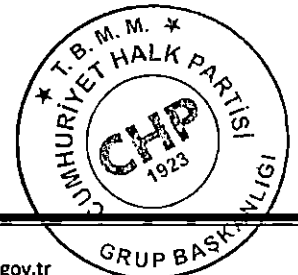
10/612

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ulusal tütün kontrol mücadelesini her yönden ele alıp etkili kontrol önlemleri geliştirmesi amacıyla, Yüce Meclisimizce; Anayasanın 98. maddesi ve İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz. 01.11.2023

K. Pala

Kayıhan PALA
Bursa Milletvekili

GEREKÇE

Dünya nüfusunun %22,3'ü tütün kullanmaktadır. Tütün kullanımı erkek cinsiyette %36,7'ye ulaşmaktadır. Öte yandan dünya genelindeki 1.3 milyar tütün kullanıcısının yüzde 80'inden fazlası düşük ve orta gelirli ülkelerde yaşamaktadırlar. Türkiye, ne yazık ki dünyada en çok tütün tüketen 10 ülke arasındadır.

Dünyada her yıl 8 milyondan fazla insan bir tütün ürünü kullandığı için ölmektedir. Bu ölümlerin 1.3 milyonu kendileri tütün ürünü kullanmamalarına rağmen pasif içiciliğe bağlı ikinci el dumana maruz kalma sonucunda gelişmektedir.

Dünyanın en büyük halk sağlığı sorunlarından biri olan tütün kullanımı nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü'ne üye olan devletler 2003 yılında yaşanan tütün salgınına önlemek için Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'ni kabul etmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından 28 Nisan 2004 tarihinde imzalanan bu sözleşme, 25 Kasım 2004 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde onaylanmıştır.

Tütünün her türü sağlığa zararlıdır ve tütün ürününe maruz kalmanın güvenli bir düzeyi yoktur. Halen dünya genelinde en yaygın tütün kullanım şekli sigaradır. Nargile tütünü, puro, sigarillo, sarma tütünler ve son dönemde hızla yaygınlaşan dumansız tütün ürünleri diğer kullanım biçimleridir. Bu ürünlerin tümü benzer oranda zararlıdır.

Türkiye'de tütün kontrolü mücadelesi uzun yıllardan beri devam etmektedir. Bu konudaki ilk kanun 1996 yılında yayınlanmıştır. Bununla birlikte Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'nin onaylanmasının ardından Türkiye'nin tütün kontrol mücadelesi yeniden hız kazanmış ve Dünya Sağlık Örgütü'nden ödüller almıştır.

Ancak 2011 yılından sonra Türkiye'nin sürdürdüğü tütün kontrol mücadelesinde ciddi sorunlar gelişmiştir. Bu bağlamda;

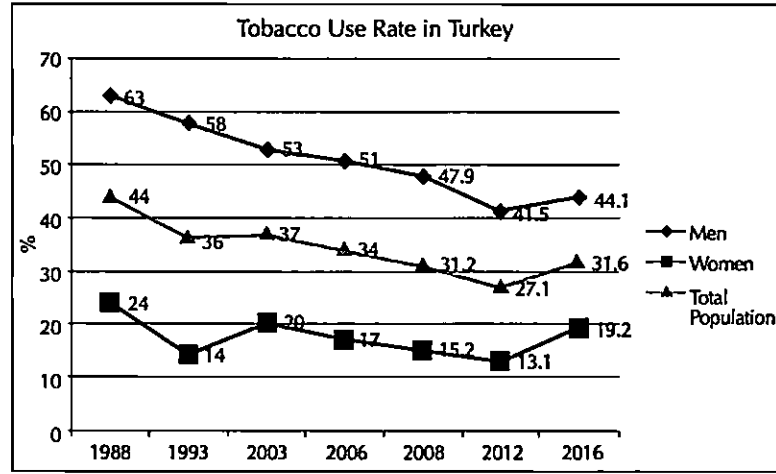
- Türkiye'de yıllar içerisinde tütün çiftçi sayısı istikrarlı biçimde azalmaktadır.
- Tütün ürünlerinde kullanılan yerli tütün kullanım oranı azalmaktadır.
- Yurtiçine olan sigara satışı artmakta ve Cumhuriyet tarihi rekorları kırılmaktadır.
- Makaron ve sarmalık kıyılmış tütün satışları her yıl artmaktadır.
- Oluşturulan tütün piyasasındaki ürün çeşitliliği artmaktadır.
- Perakende satış noktalarında var olan mevzuat hükümlerine uyulmamaktadır.
- Ülke genelinde tütün kullanımı artmaktadır.
- Tüketim artışı 15-24 yaş arası grupta özellikle kadın cinsiyette kritik bir artışa işaret etmektedir.
- Tütün kullanımına bağlı hastalık yükü artmaktadır.
- Ulusötesi tütün şirketlerinin kazançları artmaktadır.
- Tütün ürünleri ihracatı artmakta ve Türkiye çevre ülkelerin tütün kontrol mücadelesini bozmaktadır.

2003-2022 arası dönemde yaprak tütün ihracatı miktar bazında yüzde 46.2 ve dolar bazında yüzde 16.2 azalırken; 2009-2022 döneminde yaprak tütün ithalatı sırasıyla yüzde 48 ve yüzde 28.9 oranında artmıştır. Ülke genelinde işlenmemiş tütün üretim miktarı 2004-2022 arası dönemde yüzde 3.6 oranında düşmüştür.

2003-2022 döneminde iç piyasaya satış miktarı kilogram bazında pipoluk tütünde 5.7 kat, nargilelik tütünde 22 kat; sarmalık kıyılmış tütünde 114 kat ve puro/sigarilloda 122 kat artarken; adet bazında iç piyasaya sigara satışı yüzde 8 (2003-2022 dönemi), makaron üretimi yüzde 61.7 (2015-2022 dönemi) ve yaprak sigara kağıdı üretimi yüzde 253.6 (2018-2022 dönemi) oranında artmıştır. Küresel Tütün Yetişkin Araştırmaları, Türkiye’deki bu tütün tüketimini artışını bilimsel verilerle ortaya koymuştur.

Şekil 1: Türkiye’de Tütün Kullanım Oranları*

2009-2022 döneminde ölüm sayılarında iskemik kalp hastalığında yüzde 91.3; kronik obstrüktif akciğer hastalığı ve bronşiektazide yüzde 24.9; larinks ve akciğer kanserinde yüzde 23.8 ve serebrovasküler hastalıklarda yüzde 13.8 oranında artış yaşanmıştır. 2008-2022 döneminde hastalık olduğunu beyan eden bireylerin oranı serebrovasküler hastalık ve koroner kalp hastalığında değişmezken, kronik obstrüktif akciğer hastalığında 2.96 kat artmıştır.

Sonuç olarak; Türkiye’nin son otuz yılda sürdürdüğü tütün kontrol mücadelesi tütün ürünlerinin tümünde üretimsel artışa yol açarak oluşturulan tütün piyasasını çeşitlendirip derinleştirmiştir. Bununla birlikte üretimdeki bu artış, beklendiği gibi yerli tütün üretim miktarını arttırmayıp aksine azaltmış ve şekillendirilen tütün piyasasını ağırlıklı ithalata ve dolayısıyla ulusötesi tütün şirketlerine bağımlı hale getirmiştir. Öte yandan sürdürülen tütün kontrolü uygulamaları, yeterli etkisini gösterememiş olması nedeniyle geçen 14 yılda tütün kullanımıyla ilişkili hastalık mortalite ve morbiditelerinde azaltamamış, aksine bu dönemde kronik obstrüktif akciğer hastalığında artış yaşanmıştır.

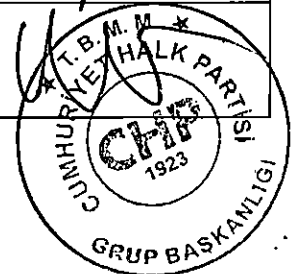
Tüm bu gerekçeler nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin ulusal tütün kontrol mücadelesini her yönden ele alıp etkili kontrol önlemleri geliştireceği bir araştırma komisyonunun kurulması uygun olacaktır.

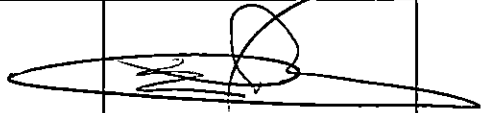
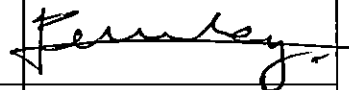
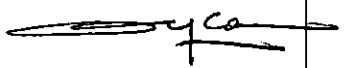
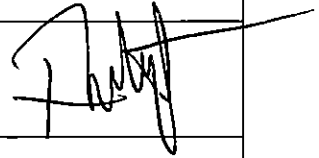
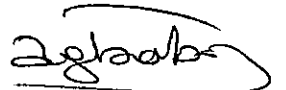
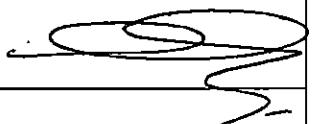
* Elbek O, Kılınç O, Salepçi B, Bostan P, Çetinkaya PD, Arpaz S, Dilektaşlı AG, Küçük FCU, Bağlı E. Tobacco control in Turkey in the light of the Global Adult Tobacco Survey. *Turk Thorac J* 2021; 22 (1): 90-92.

322..... Sayılı Meclis Araştırma Önergesi İmza Çizelgesi

ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
2. Utlu Celenöre	Bilezikli Mh.	U. J.
3. Mehmet Özdemir	HATAY M.V	M. Özdemir
4. Ahmet ÖNAL	Kırıkkale Mh.	A. Önal
5. Hikmet Yalın Helek	Isparta Mh.	H. Yalın
6. Orhan Simer	A. Dence Mh.	O. Simer
7. Melih Melek	Gözünter	M. Melek
8. Serhan Sarı	Balıkesir Mh.	S. Sarı
9. Ömer Fethi Göker	Niğde Mh.	O. F. Göker
10. Ayhan AKUT	A. Dence Mh.	A. Akut
11. Seyit Torun	Ordu Mh.	S. Torun
12. Burhan Akbulut	A. Dence Mh.	B. Akbulut
13. Güzem ÖZAN	Niğde Mh.	G. Özan
14. Hasan Öztürk	Bursa	H. Öztürk
15. H. KAS KARASU	Sivas Mh.	H. K. Karasu

16.	Nermi Kora	Hatay	
17.	Süleyman Bülül	Aydın	
18.	Cemal AKAY	KARABÜK	
19.	AYÇA TAŞKENT	SAKARYA	
20.	Nurhayat Altın Kaysıoğlu	Bursa	
21.	Veli Ağbaba	Malatya	
22.	Hüseyin Yıldız	Aydın	
23.			
24.			
25.			
26.			
27.			
28.			
29.			
30.			

